TERVE KOTIELÄIN

Vapaus valita. Ulkokana pääsee vapaasti ulkoilemaan lähes jokaisena vuoden päivänä. Ulkokanoja on Suomessa kolmella tilalla. Sivu 12

Apaattisuus paljastaa. Sairas vasikka riiputtaa päätään eikä osallistu tovereidensa puuhailuihin. Sivu 11

Kylmyys hyväksi. Mika Honkiniemi pitää kylmäkasvatusta ja olkien käyttöä vasikkakasvattamonsa valtteina. Sivu 10

MARKKU VUORIKARI

RAMI MARJAMÄKI

MARKKU VUORIKARI

JAANA KANKAANPÄÄ

Hyvinvointitukea on maksettu ainoastaan nauta- ja sikatiloille. Ensi keväänä myös lammas- ja vuohitilat sekä siipikarjatilat voivat tehdä sitoumuksen uuteen hyvinvointikorvaukseen. Korvausta voi saada esimerkiksi virikkeiden, laiduntamisen ja ulkoilun järjestämisen tai ruokintasuunnitelman laatimisen aiheuttamiin kustannuksiin.

Eläinten hyvinvointituki loppuu, tilalle tulee hyvinvointikorvaus

Kaikki tällä hetkellä voimassa olevat eläinten hyvinvoinnin tuen sitoumukset päättyvät tämän vuoden lopussa. Ensi vuonna hyvinvoinnin edistämisestä maksetaan uusin ehdoin ja uudella nimellä.

Eläinten hyvinvoinnin tuen nimi jää ensi huhtikuun jälkeen historiaan. Hyvinvointituen sijaan ensi vuoden tukihaussa viljelijä voi sitoutua sen korvaavaan järjestelmään, joka nimetään tuen luonteen mukaisesti hyvinvointikorvaukseksi.

Kuten ympäristötuen tilalle tulevassa ympäristökorvauksessakin, uudella nimellä korostetaan tukirahojen olevan korvausta toimenpiteiden aiheuttamasta työstä tai tulonmenetyksistä.

Hyvinvointikorvaus on edeltäjäänsä laajempi, sillä siihen voivat nauta- ja sikatilojen lisäksi sitoutua myös lammas- ja vuohitilat sekä siipikarjatilat.

Tuen ehdot odottavat vielä EU:n komission hyväksyntää, joten tämän jutun sisältö perustuu Suomen komissiolle toukokuussa lähettämään ehdotukseen.

Tukisummat vielä auki

Maatalousylitarkastaja **Antero Nikanderin** mukaan laskelmat toimenpiteistä aiheutuvista kustannuksista ovat vielä kesken ja siksi eri ehdoista maksettavien tukien määrät on vielä vahvistamatta.

Lopulliseen maksettavaan määrään vaikuttaa myös se, miten moni sitoumuksen tekee ja mitä toimenpiteitä korvaukseen sitoutuvat viljelijät valitsevat.

”Sitoumusten määrä selviää vasta kevään tukihaun jälkeen, joten mennään pitkälle ensi vuotta ennen kuin tiloille maksettavan korvauksen suuruus on selvillä.”

Kokonaisuudessaan tukeen on käytettävissä vuoteen 2020 asti kestävällä tukikaudella 458 miljoonaa euroa.

Kokonaispotista osa käytetään tosin jo tänä vuonna, sillä tukijärjestelmien yhden vuoden jatkosta huolimatta rahoitus tämän vuoden hyvinvointitukeen otetaan jo uuden tukikauden rahoista.

Kun tämän vuoden jälkeen jäljelle jäävä summa jaetaan tukivuosilla, vuotta kohti rahaa on käytettävissä hyvinvointikorvaukseen 62 miljoonaa euroa, Nikander laskee.

Summa on jonkin verran suurempi kuin tukea on tähän asti maksettu.

Vanhat sitoumukset päättyvät

Nykyiset hyvinvoinnin tuen ehdot eivät ensi vuonna ole enää voimassa, vaan kaikkien hyvinvointia edistävistä toimista korvausta haluavien on sitouduttava uuteen järjestelmään.

Jos nykyiseen järjestelmään sitoutunut viljelijä ei halua siirtyä uuteen järjestelmään, tuesta on mahdollista irtautua ilman jo maksettujen tukien takaisinperintää, Nikander kertoo.

Merkittävä muutos aiempaan on sitoumuksen kestossa. Hyvinvointituessa sitoumus on pitänyt tehdä viideksi vuodeksi. Hyvinvointikorvauksessa sitoumus tehdään kalenterivuodeksi kerrallaan.

Kalenterivuosi on myös tuen maksuperusteiden määräytymisjakso.

Tuen perusteena olevat eläintiedot poimitaan rekistereistä. Käytössä ovat sama tukijakso ja samat eläinyksikkökertoimet kuin uusissa tuotantoon sidotuissa tuissa ja luonnonhaittakorvauksen lisäosassa.

Hyvinvointikorvauksen ehdoista maksetaan ainoastaan sille eläinryhmälle, johon sen edellyttämät toimenpiteet kohdistuvat. Esimerkiksi vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen -ehdosta korvausta maksetaan vasikoiden määrän mukaan, Nikander kertoo.

Tähän asti tuki on maksettu koko tilan eläinmäärälle riippumatta siitä, mihin eläinryhmään itse toimenpide on kohdistunut.

Terveydenhuolto siirtyy neuvontatukeen

Entiseen tapaan korvauksen ehdot ovat eläinlajikohtaisia. Toisin kuin nykyisin, kaikille tiloille yhteisiä yleisiä ehtoja ei korvauksessa enää ole, on vain ehtoja, joista tila voi valita tilalleen sopivia haluamansa määrän, Nikander kertoo.

Korvauksen ehdoissa toimenpiteet on EU:n komission asetuksen mukaisesti jaettu neljään ryhmään: eläinten luontaisia tarpeita paremmin vastaavaan juottoon ja ruokintaan, eläinsuojien oloihin, ulkotiloihin pääsyyn sekä lääkitykseen ja nukutusaineen käyttöön.

Nykyisistä nautatilojen ehdoista eläinten terveydenhuoltoon liittyvät ehdot eli terveydenhuoltosopimus, -käynti ja -suunnitelma eivät ole enää toimenpiteissä mukana. EU:n komission vaatimuksesta ne siirtyvät jatkossa osaksi uutta tilaneuvontajärjestelmää.

JUHANI REKU

Eläinten hyvinvointikorvauksen ehdot

Esimerkkejä toimista, joita edellytetään ehdon valinneelta tilalta

Useissa ehdoissa vaihtoehtoisia toimenpiteitä, joita ei tässä ole eritelty.

Nautatilat	Sikatilat	Lammas- ja vuohitilat	Siipikarjatilat
Ruokinta ja hoito Eläinryhmäkohtainen ruokintasuunnitelma ja tuotannonseuranta. Lihanautoja ei saa pitää kytkettynä.	**Ruokinta ja hoito** Eläinryhmäkohtainen ruokintasuunnitelma sekä sähköntuotannon varajärjestelmä toimintahäiriöiden varalle.	**Ruokinta ja hoito** Laskelmiin perustuva eläinryhmäkohtainen ruokintasuunnitelma erityyppisiin ruokintavaiheisiin.	**Ruokinta ja hoito** Kirjallinen laskelmiin perustuva eläinryhmäkohtainen ruokintasuunnitelma.
Vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen Kiinteäpohjainen hyvin kuivitettu ja pehmeä makuualue.	**Joutilaiden emakoiden ja ensikoiden ulkoilu** Jaloittelu sään salliessa päivittäin 1.5.–30.9. tai ympäri vuoden vähintään kaksi kertaa viikossa. Mahdollisuus tonkia ja kesällä rypeä.	**Lampaiden ja vuohien pito-olosuhteiden parantaminen** Karsinoissa oltava kiinteäpohjainen, hyvin kuivitettu ja pehmeä makuualue, jonne kaikki eläimet mahtuvat samanaikaisesti makaamaan. Vieroitetut karitsat ja kilit pidettävä ryhmässä.	**Broilerien ja kalkkunoiden pito-olosuhteiden parantaminen** Kasvattamon olosuhteita parannetaan mittaamalla teurastuksessa tiettyjen tautien vuoksi hylättyjen ruhojen osuutta.
Nautojen pito-olosuhteiden parantaminen Makuualuetta sekä lihanautojen kytkemistä tai pinta-alaa koskevia vaatimuksia. Ei valittavissa ulkona kasvatettaville naudoille.	**Emakoiden ja ensikoiden pito-olosuhteiden parantaminen** Ryhmäkarsinassa häkkien ulkopuolisen esteettömän lattian kokonaispinta-ala vähintään 2,25 m^2/eläin. Siitä 1,3 m^2/eläin on oltava kiinteäpohjaista, hyvin kuivitettua makuualustaa.	**Lampaiden ja vuohien hoito** Yli 1-vuotiaat lampaat kerittävä kaksi kertaa vuodessa. Oltava loistorjuntasuunnitelma sekä sairas- ja hoitokarsinat.	**Munintakanalan ilmanlaadun parantaminen** Lanta poistetaan kanalasta kolme kertaa viikossa.
Nautojen laidunnus ja jaloittelu 60 päivän laidunnus laidunkaudella ja jaloittelu laidunkauden ulkopuolella tai 90 päivän laidunnus laidunkaudella. Ei valittavissa läpi vuoden ulkona pidettäville naudoille eikä luomunautatiloille.	**Parannetut porsimisolosuhteet** Vapaa porsitus. Porsituskarsinan pinta-ala vähintään 6 m^2. Siitä pikkuporsaille vähintään 1 m^2 karsinarakenteilla suojattua tilaa.	**Lampaiden ja vuohien laidunnus ja jaloittelu** 60 päivän laidunnus laidunkaudella ja jaloittelu laidunkauden ulkopuolella tai 90 päivän laidunnus laidunkaudella.	**Virikkeet** Virikkeitä ovat esimerkiksi riippuvat köydet, ketjussa riippuvat puupalat tai muoviesineet, joita linnut pyörittelevät.
Sairas-, hoito- ja poikimakarsinat Mahdollisuus huonetilan tai eläimen lämpimänä pitämiseen sekä näköyhteys muihin nautoihin. Hoidettava eläin voitava kiinnittää nopeasti ja sitä voitava käsitellä turvallisesti.	**Vieroitettujen porsaiden ja lihasikojen karsinoiden kuivittaminen** Kuivitus joko kestokuivitusta tai kuivikkeita ja käyttäen kaksi-ilmastokarsinaa tai lihasikaloissa lattialämmitys yhdistettynä runsaaseen kuivitukseen. Ei voi valita ehtoa, jos valitsee virike-ehdon.		**Tasot, rampit ja orret** Kaikelle siipikarjalle tulee olla kestäviä ja turvallisia tasoja tai ramppeja vähintään kymmenen prosenttia hallin pinta-alasta.
	Kastraatiokivun poistaminen ja vaihtoehdot kirurgiselle kastraatiolle Kirurgisen kastraation yhteydessä ja sen jälkeen jälkikivun hoitoon kipulääkettä tai immunokastraatiorokote kahdesti.		**Ulkoilu** Ulkoilu ympäri vuoden sään salliessa kaksi kertaa viikossa (poikkeuksena alkukasvatusaika ja eläintautisyistä johtuva rajoitusaika 1.3.–31.5.).
	Virikkeet Oltava sekä kiinteitä että päivittäin lisättäviä.		
	Sairas- ja hoitokarsinat Sairaan tai vahingoittuneen sian siirto sairas- ja hoitokarsinaan, jossa jatkuvasti tarjolla riittävästi hyvälaatuista vettä.		

Nautaliikenteeseen haetaan uutta toimintatapaa

Nautojen terveystilanne on Suomessa hyvä, mutta tarttuvien tautien leviämisriski kasvaa koko ajan. Elinkeino suunnitteleekin nyt uusia toimintatapoja, joiden avulla eläinten liikkumiseen liittyvät tautiriskit pyritään pitämään kurissa.

Suurimpia uhkia ovat tällä hetkellä Mycoplasma bovis, tarttuvat sorkkatulehdukset ja tarttuvat utaretulehdukset, Eläintautien torjuntayhdistys ETT:n toiminnanjohtaja **Pirjo Kortesniemi** luettelee.

Kun maatalouden rakennemuutos etenee, tilakoot suurenevat ja ketjut monimutkaistuvat. Samalla tilalla saattaa olla lypsykarjaa, emolehmiä ja välitysvasikoihin perustuvaa lihantuotantoa. Lisäksi esimerkiksi hiehohotellit yleistyvät. Eläinliikennettä tilojen välillä on yhä enemmän.

Sikatiloilla on jo vuosikausia ollut käytössä tilojen kolmiportainen terveysluokitus. Esimerkiksi siitoseläimiä myyvät tilat kuuluvat erityistasolle, ja niiden täytyy olla vapaita tietyistä taudeista.

”Erityistason tilojen lista on avoin: kuka tahansa siitossikoja ostava voi katsoa netistä, että jos tuolta ostan, siellä on homma hanskassa”, Kortesniemi kuvaa.

Nautatiloille halutaan nyt vastaava malli.

”Selkeytetään toimintatapaa”, Kortesniemi kuvaa.

”Ne toimijat, joilla asiat on hoidettu hyvin ja terveystilanne erinomainen, pääsevät ansaitsemalleen tasolle. Muut taas tietävät, että näiden kanssa toimiessa eläintautien riski on hallinnassa.”

Uutta toimintamallia koskeva hankehakemus on parhaillaan vetämässä, Kortesniemi kertoo.

Pelisääntöjä ryhdytään tarkentamaan ensi vuoden aikana työpajatyöskentelynä. ”Sovitaan, mihin kaikkeen voidaan sitoutua, mitä vaaditaan milläkin tasolla, miten tilannetta seurataan ja mitä tehdään poikkeamatilanteissa.”

Uudet käytännöt on tarkoitus lanseerata 2016, Kortesniemi kertoo.

SATU LEHTONEN

Virikkeiden käyttö sikaloissa lisääntynyt

HÄMEENLINNA (MT)
Porsasyskä ja salmonella eivät Suomessa sikatiloja vaivaa.

Porsasyskää on ollut viime ja tänä vuonna vain yksi tapaus. Ainoastaan Norja yltää Euroopassa yhtä hyvään tulokseen, kertoi asiantuntijaeläinlääkäri **Sanna Nikunen** Eläintautien torjuntayhdistys ETT:n juhlaseminaarissa syyskuussa.

Salmonellaa on viime vuosina ollut muutamia tapauksia vuodessa. Tänä vuonna yhdessäkään sikalassa ei ole ollut salmonellaa. Tiedot on kerätty sikaloiden terveysluokitusrekisteri Sikavasta.

Virikemateriaalin saatavuudessa on menty viime vuosina parempaan päin. Virikkeiden avulla pystytään estämään hännän purentaa.

Norja ja Ruotsi ovat ainoat maat Suomen lisäksi, joissa häntiä ei typistetä sioilta lainkaan. Muun muassa Tanskassa kaikkien sikojen hännät typistetään, Britanniassa noin puolet sioista joutuu hännän typistykseen.

EU:n lainsäädäntö kieltää jo nyt häntien typistämisen, mutta sallii sen eläinlääkärin luvalla.

”Jos typistäminen kiellettäisiin EU:ssa täysin, kiinnostuisivat keskieurooppalaiset varmasti, kuinka me onnistumme estämään hännän purentaa niin hyvin”, Nikunen sanoo.

Parannettavaa sikaloissa löytyy ruokintalaitteiden toimivuudesta.

Ulkomailla on kiinnostuttu Sikavasta

Suomalaisesta sikaloiden terveysluokitusrekisteri Sikavasta otetaan mallia maailmalla.

”Sikava on maailman ensimmäinen koko maan kattava sikojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä. Norjalaiset ovat käyneet ottamassa järjestelmästä mallia ja Norjaan valmistuu kohta samankaltainen järjestelmä”, Nikunen kertoi.

Myös Ruotsista ja Sveitsistä on käynyt asiantuntijoita tutustumassa ETT:n järjestelmiin.

Sikavaan kuuluvat tilat ovat sitoutuneet eläinten terveydenhuolto-ohjelmaan, joka ylittää EU:n ja kotimaisen lainsäädännön vaatimukset.

Ohjelmaan kuuluvat muun muassa ennaltaehkäisevät eläinlääkärikäynnit, joilla muun muassa paneudutaan lääkkeiden käytön syihin ja yritetään parantaa eläinten terveyttä, jolloin lääkkeiden käyttötarve vähenee.

Sikava on lunastanut kymmenessä vuodessa paikkansa ja koko ketju kokee sen hyödylliseksi ja välttämättömäksi.

Lähes sata prosenttia Suomen sianlihantuotannosta kuuluu Sikavaan.

TUURE KIVIRANTA

Tuettua neuvontaa tarjolla hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen

Tukiuudistuksen myötä ensi vuonna otetaan käyttöön uusi tilaneuvontatuki, jota viljelijä voi hakea ja saada esimerkiksi eläinten hyvinvointia ja terveyttä parantavien toimenpiteiden suunnitteluun ja opetteluun.

Neuvojana toimiva eläinlääkäri voi keskittyä tilalla esimerkiksi tuotantosairauksien ja tarttuvien tautien ennaltaehkäisyä koskeviin kysymyksiin. Neuvontakäynti voi olla esimerkiksi näiden toimenpiteiden havainnollistamista käytännössä.

”Mahdollisuus neuvontaan auttaa myös viljelijöiden jaksamista vähentäessään epävarmuutta ja epätietoisuutta moninaisten ehtojen vaatimuksista”, kirjoittaa Eläintautien torjuntayhdistyksen asiantuntijaeläinlääkäri **Olli Ruoho** syyskuun Eläinlääkäri-lehdessä.

Tilaneuvonnan tuki on osa maaseutuohjelmaa.

Tukea saadakseen viljelijän on ostettava neuvontapalvelu Maaseutuviraston (Mavi) ylläpitämään neuvontarekisteriin hyväksytyltä neuvojalta. Viljelijä voi valita haluamansa neuvojan itse rekisteristä ja sopia tämän kanssa neuvonnasta henkilökohtaisesti.

> Viljelijä voi saada tuettua neuvontaa kerrallaan 1 500 euron arvosta.

Tukea maksetaan tukiehtojen mukaan 63 euroa tunnilta ja yhteensä 1 500 euroa koko neuvontatapahtumasta. Koko ohjelmakaudella eli vuosina 2015–2020 yksittäinen viljelijä voi saada tuettua neuvontaa enintään 3 500 euron arvosta.

> Tuettua neuvontaa voi saada tulevalla tukikaudella yhteensä 3 500 euron arvosta.

Hinnat eivät sisällä arvonlisäveroa.

Tuki maksetaan neuvojalle, joka käytännössä tekee hakemuksen tuen maksamisesta Mavin sähköisessä palvelussa. Viljelijän maksettavaksi jää arvonlisäveroosuus, jonka tämä voi vähentää omassa verotuksessaan.

Neuvojilla on oltava riittävä koulutus ja työkokemus. Lisäksi heidän on suoritettava Mavin järjestämä tutkinto.

JUHANI REKU